

Martan mankeli

Neiti **Martta Apell** sai maistraatilta elinkeinonharjoittajan luvan sähkömankelin käyttöä varten vuonna 1933. Mankeli oli ns. tukkimankeli, kivimankeli.

Kivimankeli oli kivillä lastattu jykävä parikuutioinen laatikko, jota vedettiin silitysrullien päällä mankelin pohjalavaa vasten. Lakanat kierrettiin mankelin tammisten tukkien ympärille ja laitettiin kivilaatikon alle mankelin pohjalavalle. Suurta kivimankelia oli osattava passata niin, ettei laatikon toinen pää pudonnut lavalle, kun siellä ei tukkia ollutkaan.

Teollisuustyöväen museon tukkimankeli, Imatra.

Martta asui Kuopiossa Minna Canthinkatu 19:ssä, josta Martta oli hankkinut kahden huoneen ja keittiön asunnon. Asunnossa asui myös puoliso Heikki Hartikainen ja anoppi asunnon toisessa huoneessa. Heikki Hartikainen oli mukana Martan yritys-toiminnassa apumiehenä.

Martan tukkimankeli oli sijoitettu keittiöön. Martta osasi mankeloida ja teki hyvää jälkeä. Kaupungin rouvat toivat pyykkikoreissaan mankeloitavat pyykkit Martalle.

Evakkoaikana Hilja Ikosen (s. Apell) perhe oli tullut kyläilemään sisconsa Martan luo Kuopioon Pielavedeltä. Pikkumiehet (Sami ja Sakari Ikosen) antoivat mankelille lempinimen 'ryttän tankki'. Pojat eivät osanneet sanoa vielä s-kirjainta. Mielikuvan luontia helpotti, kun he olivat nähneet tankkeja Värttilässä sodan syttyessä. Pojilla oli tapana nousta mankelin päälle 'ottamaan kyytiä', kun Martta mankeloi.

Suvun mukaan Martta oli vieraanvainen ja majoitti koko vierasjoukon aina asuntoonsa. Eräänä kauniina kesäpäivänä Ikosen perhe oli taas mennyt kylään Martan luo, mutta vastaanotto ei ollutkaan tällä kertaa kovin suopea. Kun vieraat tervehtivät hyvät päivät, oli Martta vastannut: "päivä on hyvä, mutta vieraat ei".

13.2.2013

Maija Alen

Lähde: Äitini Kaija Lehto, Hilja Ikosen (s. Apell) tytär.

Kuvassa

vasemmalta Beata Timonen, Juho Ikosen, Kaaleppi, Joel ja Sami Ikosen, takana Heikki ja Martta Hartikainen, oikeassa reunassa Kaija Ikosen.

*Nuoripari **Martta ja Heikki Hartikainen** Kuopiossa **Minna Canthin** kadun asunnossaan 1934.*

*Martan Edla-siskon tytär **Hilja Pentikäinen** muistaa kuinka hän oli 7-vuotiaana pikkupiikana Martan luona vuonna 1937. Martta laittoi hänet viikkaamaan mankeloituja pyyheliinoja, joita olikin iso pinkka.*

Hilja viikkasi pyyhkeet ensin kolmeen ja sitten vielä kolmeen. Tämän jälkeen viikatut pyyhkeet laitettiin uudelleen mankeliin liitistymään.

*Nuoremmat sukulaislapset muistavat hyvin **Martta-tädin** pelottavan mankelin 1950-luvun loppupuolelta. **Martta ja Heikki** asuivat tuolloin **Valkeisenkadulla** omakotitalossa, jossa oli useita huoneistoja. Mankelia varten oli piharakennuksessa oma huone.*

Lupa elinkeinon harjoittamista varten

Ote Kuopion kaupungin Maistraatin pöytäkirjasta, joka tehtiin istunnossa raatihuoneessa kaupungintalossa maaliskuun 6 päivänä 1933.

§: 108.

*Tilaisuuden siihen saatuaan tuli Maistraattiin Kuopion kaupungista olevan neiti **Martta Apellin** laillisesti valtuuttamana asiamiehenä neiti **Alma Apell**, antaen Maistraatille valtakirjan, kirjallisen anomuksen ja papintodistuksen, mitkä asiakirjat tähän peräkkäin jäljennettiin näin kuuluvina:*

"Valtakirja.

*Täten valtuutan sisareni **Alma Apellin** ottamaan Maistraatin luvan sähkömankelin käyttöä varten. **Martta Apell**. Todistavat: **Hellin Pöllänen**. **Olga Karvinen**".*

*Pyydän maistraatin lupaa käyttääkseni **Savonkatu 9** Kuopiossa sijaitsevaa omistamaani sähkömankelia varten. Kuopiossa 6 p:nä Maaliskuuta 1933. **Martta Apell**."*

"Papintodistus.

Kuopion kaupunkiseurakunnasta, Oulun Hiippakuntaa. Liikelupaa varten. N:o 1640. Kirkonkirjan lehti 5431. Vuonna 1933.

*Tämän evankelis-luterilaisen seurakunnan jäsen **Martta Apell** syntynyt heinäkuun 6 p:nä 1904, on rokotettu, rippikoulun käynyt, Herran pyhällä Ehtoollisella käypä ja kansalaisluottamusta nauttiva. Todistetaan kirkkoherranvirastossa Kuopiossa, maaliskuun 6 p:nä 1933.*

Arvi Simojoki. Pastori /virkasinetti/"

Kun ne oli luettu, Maistraatissa neuvoteltua, tehtiin seuraava

PÄÄTÖS:

Koska hakija on näyttänyt nauttivansa kansalaisluottamusta sekä selvittänyt anomansa liikkeen laadun ja toiminnimen, niin Maistraatti, nojautuen elinkeinon harjoittamisen oikeudesta syyskuun 27 päivänä 1919 annettuun lakiin ja etenkin sen 6, 7 ja 8 §:iin, harkitsee oikeaksi anomukseen suostua, ja tehdään näin tapahtuneesta ilmoituksesta asianmukainen merkintä Maistraatissa pidettävään elinkeinonharjoittajien luetteloon, jota paitsi hakijalle todistukseksi näin tapahtuneesta, annetaan ote tästä pöytäkirjasta. Julistettiin.

*Aika ja paikka edellä mainitut Vakuudeksi
Eero Ignatius
/Kuopion kaupungin sinetti/
Lun. ja leima Smk. 30.-*